

використання ресурсів. Інноваційна та цифрова трансформація господарського механізму ЗЕД забезпечує прозорість процесів, скорочення транзакційних витрат і підвищення адаптивності аграрного бізнесу до змін глобального середовища. У перспективі синергія господарських механізмів ЗЕД має бути спрямована на створення інституційного середовища співпраці між державою, бізнесом і наукою, що сприятиме сталому розвитку аграрного сектору України як активного учасника міжнародного економічного простору.

Інформаційні джерела:

1. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 р. № 1163-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l540511>.
2. Геєць В. М. Кластерна модель розвитку економіки: теоретико-методологічні засади. Економіка України. № 5, 2020. С. 4–15.
3. Нагаєв В. М., Кускова С. В., Бернацький О. Є. Кластерна організація агробізнесу за методичним супроводом професора Г.Є. Мазнева. Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали IX Міжнар. науково-практичної конф. (присвяченої пам'яті професора Григорія Євтієвича Мазнева), 06-07 березня 2025 р. Частина 1. Харків: ДБТУ, 2025. С. 15-19. <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/conf-06-07-03-25-mater1.pdf>.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ЗАСАДАХ БІОЕКОНОМІКИ

Будякова О.Ю., канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

Стратегічною метою сталого розвитку є задоволення людських, матеріальних та духовних потреб, прагнень і мрій про краще життя та добробут. Досягнення цієї мети вимагає підтримання таких стандартів споживання, які вписуються в межі екологічних можливостей і є доступними для всіх учасників суспільних, економічних та соціальних процесів. Ключовою вимогою є те, що експлуатація ресурсів, напрямок технологічного розвитку та зміни в інституціях були гармонійними та сприяти зростанню як поточних, так і майбутніх можливостей для задоволення людських потреб та прагнень людини.

Глобальна концепція сталого розвитку передбачає управління, в основу якого покладене досягнення балансу у розвитку трьох основних елементів: економічного зростання, соціальної інтеграції та захисту навколишнього середовища [1].

Ідеї, закладені в концепції сталого розвитку, передбачають:

- 1) Гармонійний розвиток та використання природних (натуральних) ресурсів виробництва та навколишнього середовища (земля, вода, ліси, мінеральні ресурси тощо), з одного боку, та людських ресурсів (людського капіталу) – з іншого;

2) Поєднання цілей економічного та соціального розвитку з вимогою збереження навколишнього середовища та природних екосистем;

3) Збереження впровадження та подальший розвиток кращих практик, що, сприяють досягненню Цілей сталого розвитку.

Принципи концепції сталого розвитку:

1) Всеохоплюючий (глобальний) комплексний підхід до взаємозв'язку між економікою, екологією та соціальною складовою;

2) Зобов'язання вирішувати глобальні проблеми людства для: урядів, неурядових організацій, міжнародних організацій, громадських організацій, підприємств, організацій, громадян тощо.

3) Задоволення розумних потреб у зв'язку зі зміною підходу від споживацького до екологічного способу життя.

На основі цих цілей, ідей та принципів побудована структура концепції, яка гармонізовано та збалансовано формують складові сталого розвитку – економіку, навколишнє середовище та соціальну сферу й об'єднує три системи: соціально-економічну, соціо-екологічну та еколого-економічну, які доповнюють одна одну та підтримуються з боку державної влади.

Соціально-економічна система постає сукупністю взаємопов'язаних в одне ціле соціально-економічних елементів (люди, ресурси, економічні та соціальні явища, відносини, процеси тощо), взаємодія між якими зумовлює появу якісно нової цілісності [2].

Соціально-економічна система черпає свої ресурси з природи. З економічної точки зору, оптимальне використання обмежених природних ресурсів має ключове значення для цієї концепції.

Еколого-економічна система передбачає обмежене певною територією взаємозалежне функціонування екологічної і економічної систем, що утворюють цілісну систему з емерджентними властивостями, елементи якої зв'язані матеріально-фінансово-енергетичними потоками [3].

Еколого-економічна система складається з саморегульованих екосистем, більшість основних компонентів яких є невідновлюваними. Порушення взаємозв'язків між ними призводить до руйнування всієї системи. З екологічної точки зору сталий розвиток має забезпечувати стабільність біологічних та фізичних систем.

Соціоекологічна система, за Г.О. Бачинським [4], – це територіальна соціоприродна саморегульована система, динамічна рівновага якої повинна забезпечуватися людським суспільством. Така система є антропоцентричною внаслідок особливої ролі людства. Соціоекологічні системи мають дві системи саморегуляції – природну і людську, цілі яких часто не збігаються.

Соціо-екологічна система охоплює штучно створені підсистеми з чітко вираженими суб'єктами управління та ієрархією. Ці підсистеми мають різний ступінь впорядкованості, що залежить від прийнятих та нав'язаних моделей.

З соціальної точки зору концепція сталого розвитку спрямована на збереження соціальної та корпоративної стабільності, в тому числі зменшення кількості деструктивних конфліктів. Без справедливого розподілу ресурсів та можливостей між усіма членами суспільства, сталий розвиток неможливий [4].

Пересічені області відображають зони можливого розвитку:

- допустимий екологічний баланс;
- справедливий соціальний добробут;

– корпоративну соціальну відповідальність та сталий розвиток – гармонійний та одночасний розвиток трьох аспектів зокрема за моделлю сталої циркулярної біоекономіки [5].

Головною загальною проблемою з початку війни є те, що економічний та екологічний прогрес піддається нападам, що руйнує надії на зелену та стійку економіку в Україні. Війна завдала широкомасштабної та серйозної шкоди навколишньому середовищу та спричинила як негайні, так і довгострокові наслідки для здоров'я людей, екосистем, економіки України та за її межами. Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату. [6].

Забезпечення сталого розвитку передбачає перехід до такої економічної моделі, де використовуються відновлювані ресурси для стабільного зростання, забезпечується зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, покращення якості життя людей, що узгоджується з Цілями сталого розвитку ООН.

Такою економічною моделлю є зокрема біоекономіка, яка є інструментом та механізмом досягнення цілей сталого розвитку та на циркулярній основі забезпечує збалансованість усіх трьох вимірів: економічний розвиток, соціальну стійкість та екологічну сталість.

Соціально-економічні засади забезпечення сталого розвитку на засадах біоекономіки в Україні передбачають створення нових «зелених» робочих місць, забезпечення продовольчої безпеки, підтримку сільських громад, розвиток інновацій та сприяння використанню відновлюваних ресурсів для зменшення залежності від викопного палива та збереження довкілля. Біоекономіка сприяє соціальній справедливості, інклюзивному розвитку, підвищенню рівня життя та створенню нових можливостей для економічного зростання, що є ключовими для досягнення сталого розвитку у повоєнному відновленню економіки.

Дослідження проведено за підтримки Європейського Союзу в рамках проєкту Жана Моне [номер гранту ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – «Просування європейських навичок та підходів до сталої біоекономіки в умовах сучасних викликів в Україні» (PESAB)].

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності».

This research has been conducted with the support of the European Union within Jean Monnet project [grant number ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – “Promoting of European skills and approaches for sustainable bioeconomy in the conditions of Ukrainian acute challenges” (PESAB)].

«Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European.

Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them».

Інформаційні джерела:

1. Фірсова С.Г., Білорус Т.В. Корпоративна соціальна відповідальність як основа сталого розвитку організації, держави та суспільства. Зелена трансформація та стала біоекономіка : монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової. – Київ : КНУТД, 2024. – 496 с. С. DOI 10.30857/978.617.7763.34.4 <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27008>
2. Сардак С.Е. Механізм управління соціально-економічною системою. Європейський вектор економічного розвитку. 2010. № 1(8). С. 191-201.
3. Каленська О. О. Еколого-економічна система регіону: визначення, структура, взаємодії. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2010. №1. С. 83-88. URI: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/814>
4. Бачинський Г.О. Соціоекологія: Український шлях у майбутнє. Універсум. 1996. № 2. С. 18-23.
5. Будякова, О., & Суддя, Ю. (2025). Корпоративна соціальна відповідальність у парадигмі сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*, (2 (53), 455-463. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-64>

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОСТІ

Горох О.В., канд. екон. наук, доц.
Шокот Н.В., здоб. ВО

Державний біотехнологічний університет

Забезпечення стабільного та зростаючого рівня прибутку стає викликом у сучасному бізнес-середовищі, що характеризується постійними змінами та конкурентним тиском.

Прибутковість – один із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства, що відображає його здатність не тільки покривати витрати, але й забезпечувати розвиток, інвестиції та конкурентоспроможність на ринку. У сучасних умовах глобалізації, нестабільності ринків і прискореної технологічної трансформації традиційні підходи до управління прибутком опиняються під тиском змін. У цьому контексті інновації стають стратегічним інструментом підвищення прибутковості.

Прибуток – це позитивна різниця між доходами від реалізації продукції (послуг) та витратами, пов'язаними з її виробництвом та реалізацією. Рентабельність або прибутковість – відношення прибутку до певної бази (капіталу, активів, власного капіталу тощо. У науковій літературі є твердження, що прибутковість слугує своєрідним сигналом про ефективність управлінських рішень і конкурентну спроможність, з яким не можна не погодитися [1].